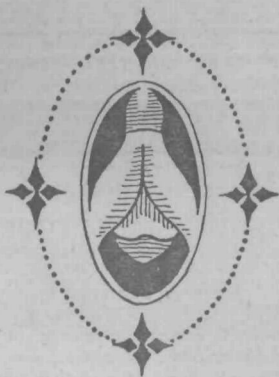

POŠTNINA · PLAČANA · V · GOTOVINI ·

Záhřeb

1934-1935

* I * X * X * V * I *

· 7 f. 10 ·

Vsebina desetega zvezka

	Stran
1. Anton Debeljak: Čarovnik v zraku, Lužiška pravljica	225
2. Mano Golar: Zvezdna noč, Pesem	228
3. Marijana Zeljeznova -Kokalj: Veselje	229
4. Osat	229
5. Tone Čufar: Ravnateljev Pubi	230
6. Doma izdelovljene igračke. 10. Vrtiljak	232
7. Gospodarjev račun	232
8. Adam Milkovič: Pacek. Prigode navihanega kužeta, Za naše najmlajše	233
9. Arnošt Adamič: Koruzni frontnik Sandi. Roman za deco. Ilustriral profesor Mirko Šubic	237
10. Manica: Cesta pelje	247
11. Poletna pesem, Skladbica za klavir	248
12. Irma Bajžljeva: Zvončkarji se uče stenografije	248
13. Rešitev sestavljalnih nalog	250
14. Pavle Flerč: Pavliha. Ilustriral prof. Francè Podrekar	251
15. »Zvonček« prihodnje leto	252
16. Zastavice za brihtne glavice. Kako bi napravili vi? Računska zanimivost	Tretja stran ovitka
17. Stric Matic s košem novic	Četrta stran ovitka

POKAŽITE IN PRIPOROČAJTE »ZVONČEK« SVOJIM ZNANCEM! NABIRAJTE PRIDNO LISTU NOVIH NAROČNIKOV! ČIM VEČJI BO KROG »ZVONČARJEV«, TEM LEPSA IN OBSEŽNEJŠA BO VSEBINA NAŠEGA LISTA!

»Zvonček« izhaja med šolskim letom v zvezkih vsak mesec in stane v najprejšnjem plačilu za vse leto 30 Din, za pol leta 15 Din, za četrto leto 750 Din. Posamezni zvezki so po 3 Din.

Uprava »Zvončka« je v Ljubljani, Franciškanska ulica št. 6, Učiteljska tiskarna. — Na ta naslov pošiljajte naročnino in reklamacije!

Na naročila brez istodobno vposlane naročnine se ne oziramo.

Rokopise pošiljajte na naslov: Uredništvo »Zvončka« v Ljubljani, Krakovski nasip 22.

Rešitev ugank, nalog itd. sprejemamo le prvih 14 dni po odpravi vsakega zvezka.

Glavni in odgovorni urednik: Dr. Pavel Karlin. — Izdaja, zalaga in tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani (predstavnik Francè Štrukelj).

ZVONČEK

LIST S PODOBAMI ZA MLADINO

LETO 36 • ŠTEV. 10
JUNIJ 1935

Anton Debelfak

Čarovnik v zraku Lužiška pravljica

Blagi starši so imeli sina, ki so ga želeli kar najbolje izobraziti. Zato se je odpravil oče z njim na pot, da bi našel mojstra, ki zna vse. Po dveh dneh sta naletela na moža, ki je hotel Janka poučiti v vseh mogočih rečeh. Komaj je Janko sedel na njegove sani, je mojster počil z bičem in konj je šinil kvišku. Janko je zapazil, da je prišel čarovniku v roke. Njegov oče pa je bil vesel, da je našel takega mojstra; toda mati ni bila s tem nič kaj zadovoljna. Zato je očeta zopet pogrnala, naj gre sina iskat — in mu dala vrečico tobaka na pot. Oče je krenil na slepo srečo po svetu in skoraj prišel k ženi, ki je s svojim nosom vodo vlačila iz vodnjaka. Rekel ji je: »Dober večer, babical« Odgovorila je: »Že sto let me ni nihče tako pozdravil. Česa pa bi rad?« Oče je odvrnil: »Mislim sem te vprašati, ali kaj veš o čarovniku v višavah.« Dejala je: »Ne, pa bom četveronožce vprašala.« Zabrlizgala je in vsi četveronožci so bili takoj na mestu. Pa tudi ti niso nič vedeli. Zatorej je očetu odgovorila: »Jaz nič ne vem in vsi četveronožci tudi ne. Potakem mora bivati v vzduhu ali v vodah. Pojdi do moje sestre, ki stanuje sto milj odtod. Ako dospješ tja do drevi, ti morda pove. kje je. Posodim ti svojega konja,

ki te prinese tjakaj do večera. Ampak tiraj, kolikor more konj tečil«

Oče je storil po njenem naročilu, prispel zvečer do ženske, ki je pravkar s svojim nosom dvorišče pometala, in se oglasil: »Dober večer, babical« Odgovorila je: »Že tri sto let me živa duša ni tako pozdravila! Kaj pa bi rad?« Odgovoril je: »Samo vprašati sem te hotel, ali mogoče kaj veš o čarovniku v zraku.« Odgovorila je, da nič ne ve, naj gre kar dalje. Oče pa je vzel iz svoje vrečice nekoliko tobaka, ga osmodil in razprašil ter ga dal mrzico ženski.

Nato je dejala: »Bom pa vse ribe v vodah poprašala, ali jim je kaj znano.« Zažvižgala je in pri tej priči so bile vse morske ribe pred njo. Pa tudi tem ni bilo nič znano. Tedaj mu je ženska rekla: »Če maraš do moje sestre, ki stoji tri sto milj za koncem sveta, utegneš tam izvedeti. A biti moraš pred svitom pri njej. Za to ti dam svojega konja na posodo!« Tako je odjezdil tjakaj in ko se je daniło, je bil na mestu. Zagledal je ženščino, ki je s svojim nosom grebla oglje po ognjišču. Pozdravil jo je: »Dobro jutro, babical« Hvaležno se je ta odzvala: »Celih šest sto let me še nihče ni takisto ogovoril. Česa pa iščeš pri meni?« Rekel je: »Samo vprašati

sem te hotel, ali kaj veš o čarovniku v zračnih višavah«. Odgovorila je: »Nič ne vem!« Nato je vzel zopet nekaj opaljenega tobaka ter ga ji pomolil trohico. Potem je žena rekla: »Ptice poprašam, ali kaj o tem veš?«. Zapiskala je in na mah so bili tu vsi ptiči, razen orla. Čez nekaj časa je priletel tudi ta. Žena ga je vprašala, kje je bil toliko časa. Odgovoril je, da pravkar prihaja od čarovnika v zraku. Takrat mu je žena velela: »Tegale moža nesi k čarovniku in mu pomagaj, da dobi zopet svojega sina.«

Orel je počenil na tla, oče je stopil nanj in sédel; tako je odletel. Ni trpelo dolgo, pa sta že videla čarovnikovo kočico, krito s slamo. Orel pa je rekel: »Izpuili mi štiri velika peresa iz repa, potlej pojdi v hlev, kjer boš našel v slamo zakopanega zajca, tega vzemi s seboj! Pred hlevom leži kamen, pod njim pa tri polena — oboje spravi pri sebi! Potem stopi v čumnato, kjer spi čarovnik, izpuili mu tri kocine! Nazadnje vzemi iz miznice tri drobtine, ki mi jih daj pozobati — potlej pa odletiva!«

Oče je tako napravil. Ko je čarodeju pulil kocine, se je ta prvič prevalil na drugo stran, drugič je nekaj zamomljal, a pri tretji je strahšno zakričal: oče je menil, da se streha podira; vendar čarodej se ni zbudil. Ko je dal orlu tri krušne mrve, je vtaknil kamen, polenca, kocine in zajca v jamice na orlovem repu, iz katerega je bil prej izskubel peresa, potem pa zopet sedel na orla.

Ko sta bila že kdo ve kako daleč, je orel sédel na skalo in vprašal očeta, ali morda kaj vidi. Oče je

rekel: »Veliko sivo liso!« — »Potem morava še nekaj časa leteti!« je odgovoril orel. V kratkem se je orel vnovič usedel in vprašal očeta, ali ne vidi še kaj več. Ta je odvrnil: »Čarovnik se podi za nama z dvema konjema!« Orel je rekel: »Tak vrzi doli tri lase«. Ko je bilo to storjeno, sta videla veliko jato krokarjev, ki so frfotali okoli čarodejca. Ta je moral sedaj najprej kavrane pobiti, preden je mogel naprej. To ga je pa toliko zamudilo, da beguncev že ni več videl, ko je opravil svoj posel. Zategadelj je moral spet domov, da bi pogledal, kje sta sedaj. Ko je to dognal, je na novo puhnil za njima, ker bi bil Janka pač nerad izgubil. Orel je spet sedel in vprašal, ali se kaj vidi. Oče je odgovoril: »Siva maroga!« — »Potemtakem morava še trenotek leteti!« je pripomnil orel. Čez nekaj časa se je orel zopet spustil na pečino in vprašal, ali morebiti oče ne vidi že kaj več. Ta se je odrezal: »Čarovnik dirja s svojimi konji za nama!« — »Torej vrzi vsa tri polena proč!« je zaklical orel. Tu je nastal folikšen gozd, da si je coprnik moral šele pot presekati skozenj. Zato je hitel zopet domov po sekiro. Ko je opravil delo, obeh že ni več videl. Zato mu je bilo zopet iti domov, da pogleda, kje sta. — Orel se je vnovič spustil na tla in vprašal, ali se kaj vidi. — »Da, neka siva lisa«, je rekel oče. »Torej morava dalje«, pripomni orel. Ko se je čez dobršen čas ponovno spustil, je hotel vedeti od očeta, ali ne vidi še kaj večjega. Oče je vzkliknil: »Pač, čarovnik se podi s šestimi konji za nama!« — »Tak vrzi kamen doli!« ukaže orel. In zrastle so visoke go-

re, da si je coprnik moral najprej delati pot skozi. Za to mu je bilo treba orodja in se je vnovič požuril domov. Ali ko je bilo delo napol opravljeno, si je zlomil roko in je moral iznova domov, da si jo je

Škripaje z zobmi je čarodejec odbrzel. Orel se je vzdignil kvišku, toda čez malo časa je padel mrtev na tla, ker ga je čarodej ubil. Janko pa se je bil pri coprniku vendarle nečesa naučil in sedaj je hotel ča-

ovezal z železnimi vezmi. Zatem je delal dalje in ko je predril hribe, ni nikogar videl in je moral spet domov, da pogleda, kje sta ubežnika. Orel se je vnovič spustil na skalino in vprašal kakor prejšnje krat. Oče je rekel: »Čarovnika še ne vidim!« — »Potem letiva na svoje mesto!« je golknil orel ter šinil na zemljo. Tu je zapovedal očetu: »Natrì zajca s pokopališko prstjo pa se bo spremenil v tvojega sina!« — Toliko da je oče to naredil, je privršal čarodejec z osmimi konji, toda ni mogel nič več opraviti, kajti zajec, potresen s pokopališko prstjo, se je bil že v Janka preobličil.

rovnik čarovniku naplesti. Ko je bil potlej v Budišinu semenj, je rekel očetu: »Spremi me no na semenj, jaz se izpremenim v konja, ti pa me prodaš prvemu kupcu za sto zlatih. A nikar mi ne pozabi sneti uzdo, sicer sem izgubljen!« — Oče je vzel konja in krenil z njim na semenj. Že ob mestnih vratih ga je srečal kupec, ki mu je ponudil sto tolarjev za konja. Oče mu ga je dal za toliko, toda oglavnik je odnesel s seboj domov; kupcu pa je natvezel, da je raztrgan. Ko je oče prišel s semnja domov, je njegov sinko Janko že lagodno sedel na toplem zapečku in si požvižgaval.

Ko je bil zopet semenj v Budišinu, se je Janko preobličil v še lepšega konja in velel očetu, naj ga žene za dve sto tolarjev naprodaj. Oče pa se ga je bil poprej naluckal in je skoro pozabil prodanemu konju oglav sneti. Vendar se je še o pravem času tega spomnil, preden je odšel. Ko je prispel domov, je Janko že zopet sedel na toplem zapčku. V tretje se je Janko pretvoril v konja, ko je bil spet semanji dan, in oče naj bi ga prodajal za tri sto tolarjev, a Bog varuj, da bi bil pozabil povodec. Toda čarovnik — ta je bil kupec — je poprej povabil očeta na obilo pijačo in po tleh kupil konja za tri sto zlatnikov. Oče je pozabil sneti konju povodec in tako je bil Janko izgubljen. Ko je čarovnik prišel do krčme, kjer mu je bil konj vselej uprhnil, ga je krepko privezal, da se je mogel s težavo premikati, mu natresel ovsu in stolpil v točilnico. Konj se je hotel strgati ter uteči, pa se mu ni posrečilo. Tačas je prišel nekdo mimo. Konj se mu je zasmilil pa ga je odvezal. Konj pa je porinil povodec nekoliko nazaj in stekel k bližnjemu ribniku, kjer se je spremenil v ostriža. Čarovnik je to zapazil, pohitel k ribniku in se prelevil v ščuko, da bi onega poiskal in ga potem požrl. Ostriž pa je spoznal čarovnikovo zvijačo in se naglo preobrazil v go-

loba, ki je odletel v kraljev grad, kjer je kraljična pravkar gledala skozi okno. Že je videl golob, da čarovnik prihaja ko skobec za njim, in ni vedel za drugo zavetje nego grad. Sedel je na okno in povedal princesi o preteči nevarnosti. Princeza pa je velela: »Pa se izpreobrni v prstan, jaz te potem obdržim in si te nataknem na prst!« Janko je storil tako in kraljična si je nataknila obroček. Ko je čarovnik to videl in ni mogel dobiti prstana, je kralju nakopal hudo bolezen in prišel ko zdravnik v grad ter obljubil kralju zdravje, če bi mu dal princesin prstan. Kralju ni bilo znano, kaj se je zgodilo, poslal je po svojo hčer in zahteval prstan. Kraljična pa se je odrezala: »Prstana ne smem proč dati, saj sem ga podedovala po materi!« Kralj ji je zlepa prigovarjal, naj mu stori po volji, toda kraljična se je izgovarjala, da ne more prstana sneti. Nato se oglasi čarovnik: »Jaz pa to že naredim, in se ji približa. »Ne,« vzklikne ona, »sama ga snamem,« in ga vrže v pepel. Takoj se čarovnik prestvari v petelina in jame brskati po pepelu, da kralju kar iskre v oči frče. Janko pa se urno premeni v lisico ter ugrizne petelina na smrt. Tedaj je bil Janko rešen in kralj zopet zdrav.

Mano Golar

Zvezdna noč

Nocoj so zvezde šepetale,
čez goro gledale so zlato
in z bisernimi zrni
smehljaje posejale trato.

Blestela se je v svetlih žarkih
kot zvezde čarobne, srebrne,
ko tiha noč s šepetom tajnim
po sinjem nebu jih razgrne...

Veseljje

Vročina je pritisnila. Mati je peljala sinčka k brivcu, da bi ju ostrigel na balinček. Malo potrta sta bila. Nosila sta pričesko natančno tako kakor očka. Poskušala sta pač ugovarjati, kar pa ni nič pomagalo.

Tako sta ponižno sedla pred brivca, ki je neusmiljeno posegel s škarjami v lepo pričesko. Čop za čopom lask je padal. Imela sta zaprte oči in v srcu jima je bilo hudo.

»Ali sem že gotov?« je vprašal zdaj ta, zdaj oni. Toda brivec je bil natančen mož in je odrezal najmanjšo dlačico.

»Zdaj!«, je velel brivec. Stopila sta drug za drugim pred ogledalo. Nemo sta si potegnila čez ostriženo glavico.

Mlajši se je obrnil proti materi in dejal: »Zdaj me pa ne bo mogla babica potegniti za laske!«

Mati se je nasmehnila, zasmejala sta se sinčka. Ej, to je bilo veselje!

Osat

V tih dolinici na travniku je rasel med neštetimi drugimi rastlinami mlad osat. Vsi so ga gledali prezirljivo in z njim grdo ravnali; nobena cvetica ni hotela z njim spregovoriti besedice in metuljčki se niso hoteli gugati na njegovih listih. »Raztrgali si bomo lepa oblačilca,« so dejali in poleteli raje k lepim modrim zvončnicam. »Izogibaj se vendar tega starega in grdega osata«, so šepetale travnate bilke mimici. »Ta njegova bodeča obleka pokvari lahko vsakemu izmed nas dobro voljo.«

Od vseh teh krivic in sramote potrj je klonil osat svojo glavico. Ni se upal pogledati k sinjemu nebu, ki se je tako mehko in prijazno smehljalo nad njim. »Ali noče res nihče imeti opravka z menoj? Ali je moje oblačilo res tako grdo? Tudi jaz bi bil rad že enkrat vesel in dobre volje, kakor so ostali moji tovariši in tovarišice!« je tiho mrmral sam pri sebi.

Tedaj je prišel okoli ogla topel sončni žarek in pobožal vse cvetke in ostale rastlinice po ličkih. Tudi k osatu ga je zaneslo. »Ne približuj

se mi!« je jezno rekla marjetica. »Raje nas malo dlje obsevaj, da bo prišlo naše oblačilce do večje veljave.« Toda sončni žarek je mislil drugače. S posebno ljubeznijo je osvetlil majhno, nezatno in nelepo rastlinico in glej, po nekaj dneh je

stegnil osat svojo glavico soncu nasproti. Tako dobro mu je to delo. In ko je kmalu potem prišel sončni žarek zopet na obisk k svojim varovankam, je imel osat že lepo, rdečo modro čepico in je bil večji in lepši ko vse druge rastline. Metuljčki in hrošči so prihajali kar v trumah k njemu in so mu delali družščino. Ostale cvetke so bile pa blede od jeze in so tarnale: »Kdo bi si mislil, da se bo skromni osat tako popravil!«

Ravnateljev Pubi

V vrtni lopi ob ravnateljevi vili je zehal ravnateljev sin Pubi in le-no obračal liste v šolski knjigi. Med počasnim čitanjem je neprestano škilil na glavna vrata vile. Sonce ga je grelo in podžigalo njegovo zehanje.

Ko so se odprla vrata in je opazil strogega očeta, se je z resnim obrazom zagledal v knjigo. Oče se je približal, pogledal v lopo in dejal:

»Kako je, Pubi? Ali že kaj znaš?«

Pubi se je spogledal z očetom in neodločno prikimal.

»Le glej, da se naučiš do večera,« mu je zažugal oče. »Če ne boš znal, že veš, kaj te čaka.«

»Saj se naučim,« je zajecjljal Pubi.

Nerodno je obrnil list v knjigi in ga zatrgal. Z očetom sta se spet spogledala, Pubi je takoj povesil oči, ker ni mogel prenesti neme očeto-ve strogosti. V nemiru se je prese-del in nestrpno čakal trenutka, ko bo spet sam. Oče je pa pogledal na uro in mu v naglici zapretil:

»Pubi, če me to pot ne ubogaš, ne pričakuj prizanašanja. Šola ni za šalo. Vsako uro, ki jo človek zamudi, ukrade le samemu sebi. Upam, da ne misliš biti pastir ali pa zamazan čevljarški vajenec. Zato glej, da se potrudiš. Če ti zdaj spodnese, potem nič ne misli na Bled in na druge izlete. Pa tudi na kaj težjega se pripravi. Če zaslužiš kazen, se ji ne zmuzeš.«

Oče je odšel.

Pubi se je zelo oddahnil, ko je gledal za njim. Močno ga je veselilo, da ni utegnil nadaljevati zoprne pridige. Zaprl je knjigo in pozorno škilil na cesto, kjer je stal tovarniški avto. Ko je oče vstopil vanj in je avto odvozil, jo je Pubi takoj popihal iz lome. Smuknil je za vilo in se pognal po vrtu. Ustavil se je šele na koncu drevoreda, prav pod smrekovim gozdom, in zažvižgal. Gledal je na samotno hišo na oni strani plota in čakal, kdaj se

mu kdo pokaže. Ker ni bilo nikogar takoj na spregled, je še enkrat požvižgal. Skozi okno je pomolila suho glavo delovno oblečena žena.

»Kaj je, Pubi?«

»Kje je Ivan?«, je zanimalo dečka.

»Tvoje slike gleda.«

»Na vrt naj pride,« je zaprosil.

»Sam pojdi ponj, jaz ga ne spravim od knjig,« mu je svetovala žena in izginila z okna.

Pubi je s težavo odprl vratca v ograji, pogledal nazaj proti vili in odšel v preprosto hišo. Na ozkem hodniku v prvem nadstropju je našel Ivana. Sedel je na tleh in zamišljeno gledal slike tujega ilustrovanega lista. Potegnil mu ga je iz rok.

»Pojdiva v hosto!«, mu je zaklical. »Nikar se ne moti s temi neumnostmi! Kako le moreš čepeti tukaj, ko ti ni treba?!«

»Kaj naj pa delava v hosti?« je nejevoljno vprašal Ivan.

»Kaj?! Lahko se igrava Tarzana, če ne drugega. Kje imaš očeta? Ali še trebi našo parcelo tam zadaj?«

Pokazal je za gozd in postajal vedno bolj razposajen.

»Še je gori,« je potrdiril Ivan in se pobral s tal.

»K njemu pojdiva,« je menil Pubi. »Meni je tako všeč tole vaše življenje. Sekanje, vožnja, pa podobne reči. Z avtom bi se tudi rad naučil, pa me oče še ne pusti. Pravi, naj skrbim za šolo. Brr! Pojdiva!«

»Kam?«, je vprašala Ivanova mama, ki je v sobi likala perilo.

»Ven,« se je odzval Pubi. »Na sonce, v hosto! Kdo bo zmerom v kletki! Saj nismo kanarčki. Ivana le pustite za mano. Naj se malo preleta, drugače vam še umrje od čepnja.«

»No, no,« je zagodrnjal Ivan. »le ne govori tako. Ti si lahko sit knjig, meni jih pa manjka.«

»Knjige so zanič! Tvoj oče mi je rekel, da je brez njih postal dober

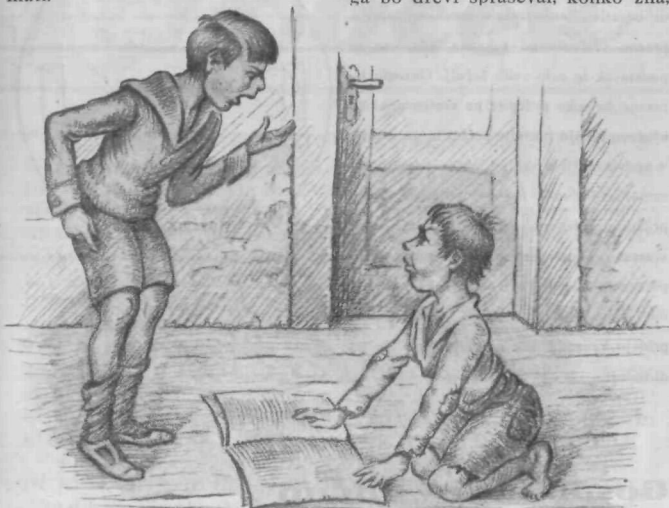
vrtnar. — Kaj boš pa ti? Ali misliš med menihe?«

»To ne, berem pa le rad.«

»Saj še boš, pojdiva!«

»Kaj pa naloge?«, je vprašala mati.

»Saj se mi je zdelo. V lopi je pustil knjigo, vsi smo mislili, da se uči, njega pa nikjer. Gospa mu je skrivaj preskrbela učitelja, čaka ga že, fant se pa lovi po hosti. Gospod ga bo drevi spraševal, koliko zna,

»Jaz sem se za danes dovolj naučil,« se je odrezal Pubi.

Plazil se je že po stopnicah navzdol in priganjal Ivana, ki se mu nikamor ni ljubilo. Tudi mama je namignila svojemu sinčku, naj gre. Ivan je razumel: ravnateljevemu sinu ne kaže odrekati družčine.

Odšel je s Pubitom . . .

Ivanova mama je bila zlikala perilo in ga pospravila. Potem je odšla pred hišo, da si nanosi vode, pa jo je zmotila ravnateljeva služkinja, ki je v zadregi prihitela skozi ograjo.

»Ali ste kaj videli Pubita? Ta presneti fant!«

»Na potep je šel. Še našega je zvllekel s seboj.«

ker na vsak način hoče, da mora biti njegov Pubi vsaj toliko kakor je on.«

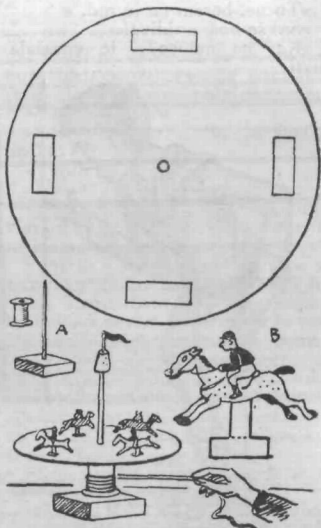
»Saj tudi bo, ker imajo denar. Pa bi bil Pubi vendar bolj srečen, če bi ga ne tiščali v knjige. O njem in o našem večkrat razmišljam. Naš je ravno narobe. Tako rad bi študiral, pa kako naj ga damo v šole, ko mož zasluži komaj za koruzen sok. Za lopato in kramp bo moral prijeti, ker je pač tako na svetu. Pubi bo pa še gotovo velik gospod, čeprav ima talent bolj za kočijaža kakor pa za kaj drugega. Takrat nas najbrže ne bo poznal, čeprav je zdaj večkrat pri nas.«

Služkinja je pritrdila in začela klicati Pubita, ki se pa ni oglasil . . .

Doma izgotovljene igračke

10. Vrtiljak

Ta igrača bo zabavala otroke kakor tudi odrasle. Zanj rabite lepenko, papirja, prazno vretence od sukanca, kos lesa za podstavek in zelo velik žebelj. Okroglo izrezano lepenko prilepite na vretence, skozi njegovo luknjo porinite žebelj in ga zabijte v podstavek! Na vrh pa lahto vtaknete kos zamaška in vanj našo trobojnico. Potem prilepite na lepenko jezdece in konje, okoli vretenca pa ovijete motvoz in ga hitro potegnete k sebi. Tako se bo sukal vrtiljak, da bo mnogo veselja v hiši. Vsi sosedovi pridejo k vam kakor na velesejem! To bo dirindaj!

Gospodarjev račun

Neki trgovski pomočnik zaprosi lepega dne svojega gospodarja, naj mu poviša plačo. Mož, ki mu denar ni šel kaj lahko izpod palca, je trgovskemu pomočniku po kratkem premišljevanju povedal tole:

leto ima	365 dni,
koliko pa delaš ti na dan? Osem ur, to se pravi, da delaš točno eno tretjino leta, to je skupaj, če delimo 365 s 3	121 dni,
če odštejemo od tega nedelje, ki jih je 52	<u>52 dni</u>
	ostane 69 dni
v sobotah pol dneva ne delamo, to je v dnevih izračunano	<u>26 dni</u>
	ostane 43 dni

vsak dan izgubiš pol ure, ko v trgovini zajtrkuješ; zato je treba odšteti še	<u>13 dni</u>
	ostane 30 dni
od tega je treba še odračunati 14 dni dopusta, ki ga dobiš vsako leto,	<u>14 dni</u>
	ostane 16 dni
če odštejem še državne in cerkvene praznike, ki jih je 12,	<u>12 dni</u>
	ostanejo 4 dnevi
če odštejem naposled še 4 dni, ko iz tega ali onega razloga ne delamo,	<u>4 dnevi</u>
potem	ostane 0 dni

Kakor vidiš, je račun prav točen! Kako si mogel stopiti predme in me prositi za povišanje plače? je zmagoslavno rekel prebrisani gospodar osuplemu pomočniku.

a. milrovič:

pacek

PACEK TELEBNE POD KLOP IN ŽALOSTEN PREMISLUJE: ZAKAJ ME JE NAGNAL OD SEBE? SAJ NISEM NIKOMUR NIČ STORIL! HUDO MU JE, NAJRAJE BI ZAJOKAL — PA SE ZDAJCI NENADOMA USTAVIJO DRVEČE HIŠE. PACEK SE IZMUZNE SKOZI PRIPRTA VRATA, SE ZAKOTALI PO STOPNICAH IN SE POTUHNE V TRAVI. MALO NATO SE HIŠE ZNOVA ZGANEJO IN ZDRVE PO PROGI NAPREJ. PACEK PRISLUHNE, POGLEDA NA TO IN NA ONO STRAN IN JO UCVRE NAZAJ, NAZAJ PO TISTI ŽELEZNI CESTI... DOLGA, KAR PREDOLGA JE TA ŽELEZNA CESTA. PACEK ŽE OBUPUJE. POTE SE DOMISLI DRVEČE POŠASTI, SE POGLEDA POD NOGE IN ZABRLIZGA: »UUUU-UH!« POTE M POBERE S PODVOJENO MOČJO PODPLATE IN SI KRAJŠA ČAS: »TK-TK, TEKA-TK... ŠŠŠŠ — UUU-UH!« O, KAKO JE ŠLO! SPOTOMA ZAGLEDA ZAJCA DOLGOUHA, KI JE BIL PRAVKAR PRIDIRJAL NA PROGO IN DVIGNIL UHLJE.

»UUUU-UH!« GA OPOZORI PACEK, »BEŽI! TK-TK, TEKA-TK...« IN JO ŠE HITREJE UBIRA MED TRAČNICAMI. PA SMOLA TAKA, ZDAJCI SE OGLASI TUDI ZA NJIM: UUUU-UH! PACEK SE OZRE — ZA NJIM, PRAV ZA NJIM DRVI ČRNA POŠAST Z DIMNIKOM... IN SO DRVELI VSI TRIJE, DRUG ZA DRUGIM, NAZAJ PROTI MESTU...

PA JE BILA ČRNA POŠAST HITREJŠA OD PACKA IN JE NAKRAT ŠVIGNILA NAD NJIM. PRESTRAŠEN JE PACEK POČENIL MED TRAČNICAMI IN PRESENEČEN OGLEDOVAL DRVEČE HIŠE NAD SEBOJ. ŠE MALO PA BI NA MESTU UMRL OD STRAHU. PA JE HITRO ZAMIŽAL IN SE ZARIL PRAV V GRAMOZ. POTE M JE NAD NJIM UTHNILO... POGLEDAL JE KVIŠKU, POVOHAL S SMRČKOM PO ZRAKU IN SI PRETEGNIL OTRPLE UDE. ČRNA POŠAST JE BILA ŽE DALEČ, IN PACEK JE ZADOVOLJEN ODSEL DALJE NA POT. KAKO ČUDNO SE MU JE ZDELO VSE TO! SPOTOMA SE JE OGLEDOVAL.

»ŽIV SEM MENDA ŠE.« JE UGOTOVIL.

POTE M GA JE NENADOMA PRIČELO SKELETI NA KONCU, KI JE NAJBOLJ DALEČ OD GLAVE — POGLEDAL JE NAZAJ IN PRESTRAŠEN OPAZIL — DA JE BREZ REPA.

»JOJ! REPA NIMAM!« JE ZAJOKAL, POTE M SE JE PRIČEL VRTE TI NAKOLI, HITREJE IN HITREJE, KAKOR SE ZNAJO SAMO PSI,

IN JE OBLIZOVAL RANICO, IZ KATERE MU JE CURLJALA RDEČA KRI. ČASIH JE OBSTAL IN POGLEDAL NAZAJ PO PROGI ZA REPOM. TUDI NA ZADNJI NOGI SE JE POSTAVIL IN DA BI VIDEL ŠE DLJE, JE IZTEGNIL ŠE VRAT. AMPAK JE BILO VSE ZAMAN, OD VSEGA MU JE OSTAL LE ŠE KRATEK ŠTRCELJ IN PA BOLEČINE. IN SO BILE BOLEČINE ŠE VEČJE OD ŠTRCLJA! O, KAKO GA JE SKELELO! POČASI JE ODČOTAL NAPREJ IN JOKAL JE. MALO DA-LJE JE OB PROGI ZAGLEDAL DOLGOUHA. LEŽAL JE IN IZ VRATU MU JE TEKLA KRI.

»KAKO PA S TEBOJ?« GA JE SOČUTNO VPRAŠAL PACEK.

NIČ MU NI ODGOVORIL. TOPO JE BULJIL VANJ IN STRESAL SE JE. PACKU PA JE NENADOMA ZADIŠALA ZAJČJA PEČENKA, PA JE DEJAL UMIRAJOČEMU ZAJCU:

»TAKO SEM LAČEN, ALI VAS, STRIČEK, SMEM POJESTI, KO BOSTE NEHALI BRCATI?«

POTEM JE POTRPEŽLJIVO SEDEL PRED NJEGA IN ČAKAL NJE-GOVE SMRTI. ZDAJ ZDAJ GA JE POVOHAL IN SI OBLIZNIL SMR-ČEK. POTEM GA JE PRIJEL ZA UHELJ, POTEGNIL TRDOŽIVEGA STRICA S TRACNIC IN SE PRIPRAVIL K VEČERJI. ŽE JE ZINIL — KO SE DOLGOUHEC NENADOMA POSTAVI PRED NJIM NA NOGE. PRESTRAŠIL SE JE PACEK KAKOR ŠE NIKOLI IN ZBEŽAL IZPRED ZAČUDENEGA STRICA. AMPAK ZAJEC JE ŽE V NASLEDNJEM HIPU ZNOVA TELEBNIL V TRAVO IN IZDIHNIL... PREVIDNO SE MU JE PACEK PRIBLIŽAL:

»STRIC! STRIC!« GA JE DREZAL S TAČKO V TREBUŠČEK, »KA-KO JE PRAV ZA PRAV? MMMM,« SE JE OBLIZNIL, »ZDAJ BOM PA ZARES UGRIZNIL!«

ZAJČEK JE BIL ŽE MRTEV, PA GA NI PRAV NIČ BOLELO, KO JE PACEK ZASADIL VANJ ZOBE. NAJPREJ MU JE IZ PREVIDNOSTI POHRUSTAL NOGE.

»UŠEL MI NE BOŠ VEČ!« MU JE REKEL POTEM PRAV V UHELJ. NATO JE ODGRIZNIL ŠE TEGA IN ZA NJIM ŠE DRUGEGA...

KO JE NASLEDNJE JUTRO PRISIJALO SONCE, JE BIL PACEK ŽE ZOPET V MESTU. TAVAL JE PO ULICAH, SE OGIBAL ČEVLJEV GOSPOSKIH LJUDI IN PREMIŠLJEVAL O TEM IN ONEM, O STRICU S KRIVIMI NOGAMI, O MLADIČKIH, KI SO SE MU OBEŠALI NA SMRČEK, PA NA GOSPO MARO JE MISLIL, KI JE NI VIDEL ŽE TO-LIKO ČASA. O, DA BI JO ŠE ENKRAT NAŠEL! KAKO JE SKRBELA ZANJ! KAKO RADA GA JE IMELA! ZDAJ PA JE TAK REVČEK, ČE HOČE JESTI, MORA KRASTI, ČE KRADE, JE TEPEN. NI PRIJETNO BITI LAČEN, PA TUDI TEPEN NI PACEK NIČ KAJ RAD. HUDO MU JE, PA OBSTANE SREDI PLOČNIKA, POKRIJE OČI S TAČKAMA IN JOKA: »UUUUU.«

V TEM HIPU PRIDIRJA PO CESTI ZAPRT VOZ KONJAČA KORLNA. NA NJEM SEDI PREŠERNO SAM KONJAČ Z VELIKIM BI-

ČEM IN NESREČNO ZANKO, KI JO TAKO SPRETNO MEČE STIRINOŽNIM POTEPUHOM OKOLI VRATU. KO ZAGLEDA PACKA, SE MU NENADOMA ZASVETIJO OČI: ENA, DVE... IN UBOGEMU PACKU SE ZADRGNE KROG VRATU JEKLENA ŽICA...

»AU!« KRIKNE PACEK, »ZADAVIL SE BOM!«

TEŽKA ROKA KONJAČA KORLNA PA GA ŽE POTEGNE KVISKU IN VRŽE V ODPRTINO SREDI ČRNEGA ZABOJA. POTEEM ZALOPUTNE POKROV, POŽENE KONJE IN SI ZAŽVIŽGA V BRKE.

ODSLEJ SO TEKLI ZA PACKA ČRNI DNEVI ŽALOSTI IN SUŽENJSTVA. Z DRUGIMI PSI, KI JIH JE BIL NALOVIL KONJAČ KÖRL, JE ČAKAL PACEK V TEMNIH KLETEH SVOJEGA KONCA. VSAKO JUTRO JE PRISLUŠKOVAL TULJENJU ŠTIRINOŽNIH JETNIKOV, KI JIH JE OBSODIL TA STRAŠNI ČLOVEK NA SMRT. VIDEL JE, KAKO JE KONJAČ KORL VIHTEL NAD OBSOJENCI SVOJ KOROBAČ, SKOZI MALO LINICO JE VIDEL, KAKO JIH JE POTEEM POSTAVIL V RAVNO VRSTO IN KAKO JE POTEEM VANJE POMERIL S PUŠKO: POK-POK-POK... JE ODMEVALO OD SIVIH STEN IN POD TEŽKIMI SVINCENKAMI SO PADALI NJEGOVI PRIJATELJI IN UMIRALI NA PROSTRANEM DVORIŠČU...

ČASIH SO PRIŠLI H KONJAČU LJUDJE IZ MESTA. OGLEDOVALI SO IN IZBIRALI OBSOJENE PSE. TA ALI ONI JE ODKUPIL Z DENARJEM KATEREGA IN GA TAKO REŠIL STRAŠNE SMRTI.

IN JE PRIŠEL NESREČNI DAN TUDI ZA UBOGEGA PACKA. ŽE ZGODAJ ZJUTRAJ JE STOPIL TISTI BRKATI ČLOVEK S KOROBACEM V PODZEMLJE. PRESTRAŠENI SO SE STISKALI PSIČKI PO KOTEH, NJEGOVA TEŽKA ROKA PA JE ZAVIHTELA NAD NJIMI BIČ. POTEEM JIH JE BREZSRČNO UKLENIL V TEŽKE VERIGE IN JIH ODGNAL NA MORIŠČE.

GOSPA MARA SE NI POZABILA SVOJEGA PACKA. HODILA JE IZ DNEVA V DAN PO ULICAH BELEGA MESTA, SE OZIRALA NA TO IN NA ONO STRAN IN ISKALA SVOJEGA IZGUBLJENEGA LJUBLJENČKA. TO JUTRO PA SE JE DOMISLILA KONJAČA KORLNA. — NJEGA GRE POVPRASAT, MOGOČE DA GA JE BIL ON KJE VIDEL — MORDA GA JE CELO UJEL V TISTO ZANKO, KI JO NOSI ZMIROM S SEBOJ. IN JE HITELA NA NJEGOV DOM...

TISTI ČAS JE UBOGI PACEK TULIL S SVOJIMI BRATCI OB VISOKEM ZIDU IN OPREZAL ZA KONJAČEM, KI JE ČISTIL PUŠKO NA KLOPI IN SI POZVIŽGAVAL V ČRNE BRKE. POTEM SE JE DVIGNIL, POGLEDAL NA URO IN ZAGODRNJAL:

»ZDAJ MRCINE PASJE PRIDE ČAS!«

TEDAJ PA JE PLANIL NA DVORIŠČE LEPO OBLEČEN GOSPOD IN V ENI SAPI DEJAL KONJAČU: »ALI IMATE TU MOJEGA HARIJA?«

POTEM SE JE POGNAL K PRIKLENJENIM JETNIKOM IN OBJEL VELIKEGA, SIVEGA VOLČJAKA. TA SE MU JE VRGEL POD NOGE IN JOKAL Z VISOKIM GLASOM. GOSPODAR GA JE GLADIL IN MU GOVORIL: »UBOGI HARI! UBOGI PES!« NATO JE DAL KONJAČU NEKAJ DENARJA IN ODGNAL PSA DOMOV. ŽALOSTNI SO POGLEDOVALI ZA NJIM NJEGOVI BRATCI — ZANJE SE NI ZMENIL NIHČE... PACEK SI JE PRIKRIL S TAČKAMI OČI IN TULIL.

TISTI ČAS JE HITELA GOSPA MARA PO DOLGI ULICI, KAKOR DA JE SLUTILA, KAJ SE GODI Z NJENIM MALIM PACKOM.

KONJAČ KORL JE ŽE POSTAVIL UKLENJENE JETNIKE V VRSTO, POLOŽIL PUŠKO K RAMI IN POMERIL — KO PLANE NA DVORIŠČE GOSPA MARA. TU ZAKRILI Z ROKAMA H KONJAČU IN MU TEČE NAPROTI. TA ODLOŽI MORILNO CEV, SI POPRAVI BRKE IN ZAGODE: »KAJ BO DOBREGA?«

GOSPA MARA OBJAME PACKA, GLADI GA IN JOČE OB NJEM. TUDI PACEK JOČE. OBLIZUJE JO PO ROKAH, PO OBRAZU IN CVILI, CVILI Z VISOKIM GLASOM... KAKO JE VESEL, KAKO JE SREČEN!

GOSPA MARA PA POGLEDA ZDAJ SE OSTALE SIROMAKE, KI ŽALOSTNI ČAKAJO SMRTI. USMILJENA JE IN GLEJTE — ZDAJ SEŽE S SVOJO DOBRO ROKO V TORBICO IN PRAVI KONJAČU:

»ODKUPILA BOM SE TE REVČKE,« IN JE ODŠTELA SMEJOČEMU SE KONJAČU NA ROKE DENAR. NJE JE PODARILA SVOJIM SORODNIKOM IN ZNANCEM — PACEK PA JE OSTAL PRI NJEJ SE DOLGA, DOLGA LETA, VESEL IN ZADOVOLJEN — S KRATKIM ŠTRCLJEM NAMESTO REPA...

Konec

KORUŽNI FRONTNIK SANDI ARNOŠT ADAMIČ

9.

Koro se je kmalu lahko prepričal, da ima Strigalica svoj prav. Ko je moral nekega dne po kuharskih opravkih v vas, je videl na svoje oči, da sedi Sandi v inženirjevi pisarni, sklonjen nad akte.

»Tu ni nekaj v redu,« je pomenljivo odkimal. »Kakor da mu daje potuho in da sam ni dosti boljši. To je slaba za naš tabor.« — Strigalica je samo zmignil z rameni.

»Veš kaj?« ustavila sta se sredi ceste. »Imam misel... Gotovo si že opazil, da se zadnje čase potika inženir gori nad cesto v skalovju. Tam vendar ne meri ceste...«

Strigalica se kratko nasmeje. »Še več sem opazil. Sandi in tisti Hajnko ga čakata gori za obronkom. Nekoč sem se že plazil za njimi... Prav imaš! Zdaj šele razumem, zakaj so se tako pazljivo pomikali naprej in gledali, ali gre kdo za njimi... Kaj za vraga iščejo?«

Koro je potemnel in grizel ustne kakor vedno, kadar je kaj težkega premišljeval. »Imam jo,« se ustavi in vzdigne prst. »To mora biti v zvezi s tisto ukradeno vžigalno vrnico! Tukaj tiči zajec.«

»Na dan z njim!«

»Če premisliš: vrstica... tajni izprehodi... Sandi celo v pisarni...

Naj me vrag, če niso izvohali kakšnega podzemeljskega zaklada.«

»To so pravljice.«

»Jaz mislim, da je morda...« oči so se mu zasvetile in hipoma ugasnile, ker ni maral izgovoriti misli do konca. Videl je, s kakšnim poželenjem čaka Strigalica, da 'izve skrivnost. Zato se je samo zasmeljal in ga udaril po ramah.

»Kako sem neumen. To ni vse skupaj nič. Sploh pa, ali imamo najmanjši dokaz?«

Zastrmela sta drug v drugega kakor dve prežeči živali. In Strigalica je bil dovolj pameten, da se je naredil neumnega. Saj si je v mislih že dopolnil neizgovorjene Korove misli. Zdaj tudi on skoro z gotovostjo verjame v navidezno pravljico. Sklenil pa je, da se brez tega nevarnega kuharja prepriča, kaj je na tem. Zato se je neumno popraskal zadaj po glavi in menil, da dokaza res nimata in da vse obstoja edino v domišljiji.

Tako sta se ločila, ne da bi si zaupala. Sklenila sta, da začneta vsak na svojo pest. A Strigalica je bil toliko na boljšem, da je imel dostop v inženirjevo pisarno. Morda si je ta natančni človek napravil kakšne zapiske in načrt? Bog ve. Treba se bo previdno prepričati. In kmalu, da ne bo prepozno...

V inženirjevi pisarni je nekdo do zadnjega papirčka prebrskal in našel, kar je iskal. S svinčnikom označeno točko na zemljevidu nad cestnim odsekom. Strigalica, ta je bil nepozvani preglednik, je kot človek od stroke takoj ugenil, kaj to pomeni... Vrnivša se Kralj in Sandi pa nista opazila najmanjšega sledu...

Medtem ko se Strigalica spreha-ja na glasni cesti, kjer hitijo tabor-niki na vso moč s krampi, lopata-mi, vagončki in svedri, da ne najde niti najmanjšega povoda graje, se je nekdo vtihotapil v njegovo pod-strešno sobico v vasi. Tudi ta br-ska in tudi ta najde, kar je iskal. Iz zakljenjenega kovčega zmago-slavno potegne prerisani načrt z rdečim križcem. A najde še več: do podrobnosti zarisano novo cesto in zraven popis v tujem jeziku. Koro je razumel samo eno besedo in ta je označala ime države onstran me-je. Torej vohun. Zmagoslavno je preteknil vso sobo in odnesel vse, kar je imelo zanj kakšno vrednost. Uro, nekaj risalnega orodja; vo-hunske načrte pa je previdno pu-stil na starem mestu. Kajti zdaj ga je imel v pesti kakor divjačino, ki se ne more nikamor več zateči. Na-znanil ga bo in s tem napravil celo uslugo državi. Povrh se bo pa še iznebil tekmeča pri zakladu. Sploh pa je Strigalica že vse preveč vedel. Drug pred drugim nista več varna. Čemu neki bi še z njim delil? ... In še nekaj drugega: medtem si je bil Koro našel nov vir dohodkov: pri nakupu živil je sklepal dobre kup-čije s tem, da je prevzemal slabše blago, zaračunal pa boljšo ceno.

Tiste preglednike, ki so bdeli nad njegovim delom, je kaj lahko pre-varal, edino Strigalici ni mogel ni-česar prikriti, vedno mu je moral odstopiti del 'zaslužka'. Če se ga zdaj iznebi, ubije dve muhi hkrati.

Tako so se stvari vrtele, medtem ko trojica Kralj, Sandi in Hajnko niti slutila ni, da je velika skriv-nost že razkrita.

Sandi se je bil inženirju izpove-dal do zadnje podrobnosti: kako je z njegovim imenom; zakaj je iz-maknil vrvice in razstrelivo.

Kralj se je samo smehljaj in ob-čudoval premetenca, ki je pogruntal to, kar je bil izsledil sam s po-močjo znanja in izkušenj.

»Da, da. Tudi jaz sem našel to stvar, a prizadela mi je mnogo tru-da. Ti pa kar na sam pogled...«

»A kdaj bomo navrtali?« je vprašal Sandi že ves neučakan.

Kralj je gledal skozi okno na ce-sto in zamišljeno, počasi, stavek za stavkom, odgovoril:

»Bog ve, kako globoko leži žila. Skoro gotovo po prvem strelu ne bi nič odkrili... Nu, morda, morda. Prav lahko bi se pa izdali. Naj ostane pri tem, kar svetujem. Po-čakajmo.«

Zadnje dni so bili premerili do podrobnosti vso pokrajino ter za-risali na karti meje, kjer bi se po izkustvih Kralja lahko nahajal premog. (Kakor že vemo, sta si ta načrt že temeljito ogledala najprej Strigalica in za njim Koro.)

»S tem načrtom,« je nadaljeval Kralj, »bom šel v mesto do ljudi, ki imajo denar za raziskovanje. O, to je mnogo napornega in dragega dela! Teren je treba s posebnimi

stroji navrtati na mnogih krajih, da se ugotovi razsežnost premogovnih žil, i, kdo bi vse naštel...« Kralj se je bil medtem odtrgal od okna in hodil po sobici in razlagal. Sandi pa je postajal tišji in tišji.

To čakanje!

Rad bi se že vrnil v svoj Zahrib in prinesel Itki obljubljeni darove. Gotovo bi kar poskočila od radosti. Morda bi še res zaplesala z njim! Če ne bi bilo zavoljo nje, bi nemara že davno opustil tisto skrivnostno lazenje po skalnem svetu. Tako ga je pa vedno vodila neka skrivna moč, ki jo je zajemal iz tihe ljubezni do dobre sestrice. Nemara je tudi prav zaradi tega odkril kopnino.

Kralj se je ustavil pred njim in ga potrepljal. »Mi smo odkrili žilo, pravico imamo do deleža. Pri oblasti moramo seveda napraviti potrebne korake. Ne boj se,« je nadaljeval, ker ga je videl nenadoma potrtega, »če se nama posreči, bo dovolj za oba. Za to bom skrbel jaz, zanesi se.«

Drugi dan je Kralj odšel v mesto. »Po nujnih opravkih,« je odgovoril Strigalici, ki ga je počakal pred hišo s klobukom v roki, ponižno čakajoč na dnevno povelje. V resnici pa je le prežal za vsakim njegovim korakom. Zdaj pa je prišel ugodni trenotek in zamuditi ne sme niti minute.

Sandi pa je čakal dan, dva dni, čakal in postajal nestrpen nad pisarniškim delom, ki mu ga je odkazal Kralj. Strigalica se ves čas ni pokazal od nikoder, le Hajnko je prišel vsak večer po opravljenem šihu. Razgovori o zakladu, ki sa-

mo še čaka, da ga kdo odkrije, so se vračali v njun pogovor tako, da sta se nazadnje naveličala čakanja. Sandi se je vedno bolj bal, da jih kdo prehití. Čudil se je tej slutnji, ki ji ni vedel pravega izvora. Odganjal jo je, a zaradi tega se ni nič zmanjšala. Ko pa je Kralj izostal že osmi dan, ga je minilo potrpljenje.

»Nemara se mu je kaj pripetilo,« sta ugibala s Hajnkom. »Kar pojediva razstrelit, saj je vse pripravljeno,« je pregovoril prijatelja, ki ga je samo poslušal in zamišljeno kimal, kadar se je sukal pogovor okoli premoga.

»Nekaj ni v redu,« je menil Hajnko. »V taboru vlada velik nered, ker ni inženirja. Vsak dela, kar hoče, vse je narobe.«

Deveti dan, ki sta ga bila določila za svoje skrivno opravilo, je prinesel brzobjavno vest iz mesta, da leži Kralj v bolnici in da pride naslednji dan nov inženir.

Prijatelja sta se spogledala. Vsi zlati gradovi se rušijo v prah. Če umrje! Kdo jima potem odreže pravico?

Vse se je na mah spremenilo. Pod težo slutenj je Sandi izgubil vsako nado.

»Kaj kloniš?« je pretrgal Hajnko težki molk. »Odpraviva se in poizkusiva srečo na svojo pest. Saj zdaj je že vse eno. Pa si nikaner ne domišljaj najhujšega! Kralj je pameten. Gotovo je medtem že kaj ukrenil! . . In na Itko pomisli. Kaj bi rekla, če prideš gol in porečeš, da si obupal sredi pota . . . Kaj pa, če bi ti Kralj nič ne pomagal? Kdo bi se potem potegnil zate?«

Sandi se je bolno nasmehnil:

»Kaj pomaga? Kar pustil bom in šel za Mavrom in Boltarjem... Svet je velik. Se bo že kaj našlo... In če je premog? Saj sva brez pravice!« je razburjeno vstal in tekal iz kota v kot.

»Kupiya nekaj sveta!«

Kdo je izrekel te besede? Sandi strmi v Hajnka. Ta se pa smehlja in hitro kima. »Kaj nimaš denarja? Tudi jaz sem si že prislužil nekaj... Aló! Pojdiva!« Potegnil ga je s seboj skozi vrata, jih mrzlično zaklenil, in potem sta tekla, kakor da jima gori za petami.

Niti malo pa nista slutila, da ju čaka veliko razburjenje...

Strigalica in Koro sta se zadnje čase drug drugemu izogibala in si ogledala, seveda vsak zase, sumljivo mesto. Opazila sta sledove odkopavanja in našla dve luknji, ki sta ju izdolbla Sandi in Hajnko, da bi razstrelila skalovito ključavnico nad domnevanim zakladom. Kaj je bolj naravno, da sta ju hotela prehiteti in se na kak način okoristiti. Pribavila sta si potrebno razstrelivo, Strigalica s ponarejenim ključem od skladišča, Koro pa z minerjem, ki je pri poznejši preiskavi priznal, da ga je podkupil z dobro hrano, ki mu jo je ta obljubil.

Koro je tisto popoldne skrivaj izginil iz kuhinje in se splazil iz soteske med sivo skalovje. Gotovo bi se pa vrnil, če bi videl Strigalico, kako ga s pogledi zasleduje, skrit za kupom kamenja v nasprotnem bregu.

Namršil je obrvi in tiho zaklel. »Če me je izvohal, potem gorje.

mu!« Stisnil je pest v žep in otipal nož. Ko pa je Koro izginil, je Strigalica stekel po bližnjici in se skrčil za brinje v bližini grebena. Trd od nestrpnosti je ležal tamkaj že dobre pol ure in slednjič že verjel, da si je v prenapeti domišljiji nakopal nepotrebno razburjenje.

Nad njim je brnel motor letala in sonce je sijalo tako vedro in pokojno, da se mu je odvalil kamen od srca.

Dejal si pa je, da se mora Kora iznebiti. Razširil bo med delavci zgodbo o prevarah pri nakupovanju živil. Namignil na neke tatvine, in če si hočejo morda ogledati zakladnico ukradenih predmetov, ki jih je Koro zakopal, zavite v cunje in vložene v pločevinasto škatlo, v tla, pod svojim ležiščem poleg kuhinje. To bi zadostovalo, da ga pretepejo in zapodijo iz taborišča.

Sredi teh dobrohotnih naklepov je zaškrtalo v skalovju pred njim. Zdelo se mu je kakor udarec s kolum. Zavrtal je poglede pred sebe, a sprva ni opazil nič sumljivega. Nenadoma pa je med sivino skal vstala črna senca: Koro se je previdno spenjal na vrh grebena, oprežujoč na vse strani. Zasenčil je z roko oči in se obrnil okoli in okoli. Ko je videl, da je sam, je z mrzlično hitrostjo odvalil nekaj kamnov in našel luknjo, ki jo je začel basati z dinamonom. Počasi je spuščal zavojček za zavojčkom v odprtino in jih porival z dolgo palico do konca. Slednjič je vložil še vžigalno vrstico, na en konec je bil pritrdil eksplozivno patrono, in ko se je prepričal, da seže do dna, napolnil odprtino z drobnim peskom in zgoraj zamašil z ilovico, ki jo je prinesel s seboj.

Zaverovan v delo ni opazil, da se mu je tiho kakor maček približal njegov bivši zaveznik Strigalica. Tresel se je od zadržanega gnjeva in samo še premišljeval, ali naj navali nanj in ga zakolje, zavleče med grmovje ter se po skrivnih potih

bivšima zaveznikoma, ki sta se spremenila v besni zveri.

Koro se je, od krika zastrašen, naglo okrenil, pripravljen na vse mogoče. Nič ni premišljeval, odkod krik, a Strigalica se je bil zdrznil ter zamudil ugodno priliko za smr-

vrne v taborišče, ali naj ga še enkrat pridobi za skupno podjetje. Tako je stal hip ali dva, z dvignjenim nožem za njegovim hrbtom, medtem pa je Koro že prižgal vžigalico, s katero je zapalil konec vžigalne vrvice v istem hipu, ko se je v tišino, preko skalovja razlegel obupen krik:

»Pazi se!«

Sandi in Hajnko sta že nekaj minut opazovala dogajanje vrh grebena, ugenila zlobno namero ter posvarila nič hudega slutečega Kora. Zakričal je Sandi, baš Sandi, ki mu je Koro prizadel toliko hudega. A zmagala je boljša misel, dobro nad zlim.

In zdaj sta bila priča obupnega boja, ki se je razvnel med dvema

tonosen sunek. V naslednjem trenutku se je pognal Koro pod njegove noge in ga prebrnil, hlastajoč za roko z nožem. Valjala sta se vrh grebena in pozabila, da se kadi vžigalna vrstica, da gori vedno globlje v zemljo in se bliža katastrofa za oba s pošastno naglico in gotovostjo. Šest zavojčkov dinamona bo razneslo ves greben in skalovje bo pokopalo oba!

Še petnajst... morda komaj deset sekund!

Sandi in njegov prijatelj sta trda od groze in s pridržanim dihom opazovala zagrizeno borbo. Slišala sta le pridušene dihe, ki so se trgali iz prs in grl borečih se, videla sta pa tudi črn, gost dim od vžgane mine, ki se je spokojno kadir naravnost v

mirno nebo. Razburjenje je naraščalo od groznega privida, kako bo brsknilo skalovje in raztrgalo dva človeka.

Koro je imel močne mišice in tako se mu je posrečilo, da se je nekaj časa umikal nožu, ki je mahal proti njemu. Strigalica pa je bil starejši in zvitejši. Boj je postajal neenak in ko je ležal že skoro povsem izmučeni Koro na hrbtu, je z grozo videl, kako se močnejša roka nasprotnika z nožem vred počasi nagiblje do njegovih prs. Še malo in razparal mu bo nož srjaco in se zadril v meso.

V poslednjem naponu, od groze izbuljenih oči, je siknil od besa izpremenjenemu srditežu:

»Mina gori! Beži!!«

Prav zdaj sta videla Sandi in Hajnko, kako sta se borilca prevaila, zakotalila čez greben in izginila iz dogleda.

Medtem se je bil greben zavil v modrikasto meglico. Zamolkel grom se je zvalil čez planjavo... Odmeval skozi gozdove.

Potem pa je začelo padati izpod neba kamenje... Ko je siknil zadnji drobec med skale, je postalo pošastno tiho...

Prijatelja sta že pozabila na prejšnje razburjenje in stekla, se spodtikala v smeri, kjer je pred kratkim štrlel greben.

Bo, ali ne? To vprašanje je zdaj važnejše od vsega drugega.

Že sta na vrhu. Pod njima zija iz tal globoka kotanja. Po dnu se še liže umazan dim. Strmita v razdejanje pod seboj, in to kar zdaj vidita, jima hoče raznesti od veselja srce.

Brez dvoma: črna žila, ki se v prečudnih oblikah vije skozi skalo, bog ve kako globoko, črna žila, ki se sveti kakor prelomljeno črno steklo je — premog! Premog!

Doli v sotesko pa teče, beži, škripaje z zobmi, Koro. Dozorel mu je bil medtem sklep, da še danes naznani orožnikom vohunsko zadevo Strigalice. Le naj se veseli uspeha. Dolgo pač ne bo trajalo to veselje. Preiskali bodo neke kovčege in našli, kar je treba, da pride vohun v ječo. Potem si bo pa ovaduh že vzel svoj delež.

Koro seveda še slutil ni, odkod je prišel svarilnj klic. Tem bolj pa je zanimalo Strigalico, saj je prav radi tega zamudil ugodno priliko. Sicer pa je bolje tako, ker se je v bližini morala nahajati vsaj ena priča, ki bi videla zahrbtni umor. Komaj se je bil rešil z begom, le nekaj drobcev je udarilo po njem. Bolestna radovednost ga je gnala na mesto razdejanja. V pesti je tiščal nož. Oprezo se je plazil kakor kača med skalovjem. Pred seboj je videl mejo, in če pride do kakega boja, kjer bi komu porinil nož med rebra, bi bil v pičlih desetih minutah na varnem, tam preko za ostrimi vrhovi gozdiča. Ta zavest ga je podžigala. Pripravljen na vse, se je medtem prilazil že tako blizu, da je razločil radostne vzklike onih dveh, tamkaj v kotanji. Tesneje je oprjel držaj dolgega noža.

Izza skale je pokukal in ugledal Sandija, ki je valil skalo od žile. Prikupljivega mladeniča je sovražil kot trn v peti. Predvsem pa mu je zavidal ljubezen, ki ga je z njo obsipal inženir.

Z enim pogledom je pregledal ves položaj. Nihče ne bo videl, kdo bo zagnal mrzlo jeklo izza skale, da se bo zapičilo v živo meso. Zdaj je priložnost, da se vsaj osveti. Misel, ki se je porodila, ga je že tako uklenila, da ni maral zamuditi niti sekunde.

Pripravil se je, prijel nož pri osti in se vzdignil kot blisk izza skale. Z vajeno roko je ostro zagnal...

Bolesten krik je pretrgal ozračje. Nekaj težkega se je zvalilo na sklonjenega Sandija. Sunkoma se je ves prestrašen vzravnal in z grozo ugledal Hajnka, ki se je zgrudil ob njem, težko in brez znaka življenja. Še bolj pa je prebledel, ko je zagledal, da mu lije kri skozi srajco na trebuhu.

»Hajnko! Kaj ti je? Zavedi se!« je začel tresti prijatelja. In slednjič je ugledal še nekaj, da mu je zastala kri. Ročaj noža, že ves okrvavljen, med gubami srajce. Skoro brez pameti od groze in tajinstvene naglice, s katero se je odigralo nekaj njemu nerazumljivega, se je prikobalil iz jame in strahovito zaklical na pomoč...

Naslednji dan so delavci našli Kora mrtvega v jarku, na pol pota v taborišče. S Strigalico sta se kregala prejšnji večer v gostilni. Koro je grozil, da ga bo ovadil radi vohunstva. Ta pa je divje kričal in grozil, da bo povedal, kako nekdo krade in goljufa tabornike. Potem sta se stepla pred gostilno.

Kje pa je Strigalica, ni vedel nihče. Orožniki so se pripeljali s kolesi v taborišče in že vse pretaknili za njim. Vohun da je, Koro ga je bil ovadil, in res so v njegovem starem kovčegu našli zadosti obtežilnih re-

či, ki bi ga spravile v ječo... Neverjetno. Taborniki zmajujejo z glavami in razburjeno premlevajo nezaslišane dogodke, ki so se v nekaj urah zgodili. Novi inženir je že tu in komaj se mu posreči napraviti red. Hajnka, ki je izgubil mnogo krvi in je nezavesten, odnesejo na nosilnici k zdravniku in odtod v bolnico. Kora pa v mrtvašnico...

Časopisi so čez dva dni prinesli daljše poročilo, da so obmejne straže ustrelile nekega vohuna S. Vse kaže, da je ubil tudi kuharja Karola Petino, ki je bil zaposlen v taboru delavcev na meji itd.

Sandi je ves čas kakor omoten, brezumen. Zdrami se malo šele v mestni bolnici, ob Hajnkovi postelji, ko zre mrtvaško bledemu tovarišu v trpeči obraz.

Pa se mu spet izgube utrujene misli. Nenadoma pa se ustavijo, kakor te strašne dni že večkrat, pred drugim obličjem.

Zdaj misli na svojega inženirja. Kako čudovito se je steklo, da tudi on leži v tem poslopju, samó eno nadstropje višje. Na cesti je bil bruhnul kri. Prenesli so ga sem in komaj, komaj se jim je posrečilo, da so ga iztrgali smrti. Mlada narava je odbila smrtno kopje. Kmalu je toliko okreval, da je smel videti svojega mladega prijatelja. Imel mu je povedati premnogo zanimivih reči. Radi slabosti pa ni smel govoriti, zato mu je najvažnejše napisal na dva lista. To pa, kar je Sandi izvedel, je prekašalo vsa pričakovanja, je bilo več, kakor je kdaj sanjal o življenju nekdanji koruzni frontnik. Ves je omamljen od sreče in bridkosti, saj sta dva človeka, ki ju je vzljubil, Hajnko in Kralj, vi-

sela na nitki. Zakaj se ne more človek nikoli iz polnega srca radovati! Da bi se vsaj vse dobro izteklo, da bi oba ozdravela!

Pozen večer. Gruča zdravnikov stoji okrog Hajnkove postelje. Primarij otipava žilo na njegovi roki in napeto gleda na kazalček žepne ure. Kriza je nastopila, zdaj se bo odločilo. Sandi pridržava dih in strmi v zamišljene obraze.

In zgodil se je čudež. Mlado, skoro izkrvavelo telo je premagalo smrtno senco. V obrazu se je pokazala barva življenja. Žila je krepkeje udarila. Dih je postal mirnejši. Enakomernejši.

Nihče ni izustil besede. Zdravniki so se nemo spogledovali in v teh očeh je gorela ena tistih isker zmage, ki jih pozna edino zdravnik, ki jih okuša kot največjo radost svojega poklica. Smrt je premagana!

Zdaj pa mir! Nihče ne sme govoriti. Naj spi in se zbudí v življenje.

Sandi se opoteka, od sreče in utrujenosti pijan, v podstrešno sobico, ki si jo je zunaj mesta najel za mal denar. Tam pade na ležišče in zaspí po dolgih štirih dneh, pomirjen, prvič brezdanje srečen.

K njegovi utrujeni glavi pa pristopijo sinje prikazni. Sklanjajo se k njegovim očem, da jih spoznava.

Ena teh je majhna, s čudno veliko glavo in otroškimi očmi. Steza predolge ročice, trudno se smehlja in mu gladi raskavo roko. Itka je. Sandi ji v sanjah šepeta. Ljuba, mala sestra, samo radi tebe sem našel moč, da sem se odtrgal od doma, prestal toliko hudega, da ti prinesem kraljevski dar. Tu imaš, ji reče, in stresa pred njo iz polnega na-

ročja. Itka se smehlja, ga vabi k sebi, medtem ko se odmika v pojočo sinjino, iz katere se oglašá kakor žalostna godba in zvonjenje...

10.

Kljub bolealnemu domotožju si je moral Sandi priznati, da ima Kralj prav. Najprej morajo počakati, kaj bo dognalo vrtanje, ki so se ga lotili z vso paro. Šele potem se bo lahko vrnil kot bogat človek v Zahrib in prinesel svojim ljudem sonce zadovoljstva. Vsi trije, inženir, Sandi in ozdraveli Hajnko, so bili zdaj zaposleni pri vrtanju, ki je pokazalo nepričakovani uspeh, tako da se je družba, ki je za veliko vsoto odkupila vse pravice za izkoriščanje podjetja, zagotovila v rudniku zaposlitev inženirju Kralju, Sandiju in Hajnku. Začasno pa v novem premogovniku ne bodo mogli obratovati, zato so dali Kralju dopust, da si v planinskem zraku utrdi svoje zdravje. Sandi in Hajnko naj se pa v rudarski šoli teoretično izvežbata za bodoči svoj poklic.

Prišla je ura ločitve. Na postaji so se vsi trije šele zavedli, kaj so pomenili drug drugemu. Sedeli so v restavraciji, Sandi in Hajnko mestno oblečena in zlikana, da bi jima nihče ne prisodil ubogih staršev knapov. Veselje jim je žarelo v očeh, tista tiha sreča, ki se tako rada meša s solzami hvaležnosti. Povedali so si bili že vse. Potrebni denar bosta prejerala po pošti, Sandi pa je poleg tega nesel s seboj večjo vsoto denarja. Z ljubečimi pogledi se je oziral na usnjeni kovčeg, v katerem je imel spravljena

darila za svoje ljube. Videl je v duhu Itko in kar trepetal od domišljije, kako bo vesela...

Skozi zvočnik je hripav glas napovedal, da je treba vstopiti v vlak. Še en stisk, saj ni za večno, in Kralj se je moral napotiti v vlak, ki ga je odpeljal v planinske kraje po zdravje.

Preden sta zlezla v svoj vagon, je Sandi doživel nekaj, kar ga je pretreslo v dno srca. Po peronu se je s pomočjo dveh palic premikala pohabljenka ženska. Sandija je stisnilo pri srcu. Zdaj se je šele spomnil, da bi utegnila biti Itka prav tako pohabljenka. Saj te njene boleznin ne bi mogel ozdraviti noben denar. Itka, njegova mala sestra, bo vse življenje pohabljenka, kakor onale reva, ki jo vsak pomilovaje gleda.

Hajnko je bil opazil prijateljev pogled. Potegnil ga je za seboj v vagon in mu šepetnil, da naj si ne dela težkega srca. Odločil se je, da mu pove to, o čemer je skoro dve leti molčal iz sočutja. Trepetal je pred mislijo, da bo prijatelju prizadel veliko gorje. A zdaj je bil že skrajni čas. Počakal je, da se je vlak premaknil, in tesno prisedel k Sandiju, ki si je naslonil glavo med dlani.

»Sandi,« je rekel trdno. »Razodeti ti moram nekaj žalostnega. Bojim se, da te bo potro, a mora biti.«

Prijatelja sta se globoko spogledala. Morda že leta ne tako. Za hip sta se spomnila dveh raztrganih dečkov s šohta in skoro nista mogla verjeti, da sta zdaj velika, resnih obrazov, lepo oblečena, s kovčegi na policah.

»Kaj?« je Sandi pretrgal molk in zla slutnja ga je obšla.

»Videl sem tvoje poglede in ugenil tvoje misli. Kajne, ona pohabljenka se ti je smilila. Domislil si se Itke. Nekoč sva si oba želela, da bi...«

»O, ne izgovori!« mu je presekal Sandi besedo in široko razprl oči. »Ona me je vodila na težkih potih. Radi nje sem premagal toliko bridkih ur, ko bi najraje ušel domov. Ona je bila moja vodnica. Tiha slika, kateri sem prinesel vse žrtve... In da naj bi mi ona umrla, preden bi jo razveselil z darovi. Zdaj imam denarja, kupil ji bom zdravje.« Govoril je hlastno in gledal v bežečo pokrajino v jesenski megli.

»Bolje bi bilo zanjo, da bi umrla.« je trdo nadaljeval Hajnko. »Vse življenje v nadlego sebi in drugim. Celo dolgo življenje trpljenja! Tega ji ne privoščiš, kajne? Preveč rad si jo imel.«

»Ti praviš: si jo imel!! Ali naj to pomeni, da je že umrla?« je vprašal Sandi s tisto ravnodušnostjo, s katero je znal v mladosti prenašati pomanjkanje in slabo ravnanje.

Prijatelj je počasi prikimal. »Da, že za Božič bo dve leti, odkar je tiho zaspala. Brez trpljenja. Vedel sem že takrat, ko sem prišel v taborišče, a ti nisem maral delati težkega srca.«

Šele zdaj je Sandi razumel zadnje sanje: Itka se smehlja in odmika v pojočo sinjino, iz katere se oglašajo žalostna godba in tiho zvonjenje iz fare. Sklonil je glavo. »Dobro je tako,« je iztisnil iz grla. Potem se je pa naslonil v kot k oknu, da preboli eno najtrpkejših bolečin tega sveta...

Vlak pa je nabijal na trde tračnice, se bliskovito bližal Zahribu.

Malo pred koncem vožnje se je Sandi nenadoma okrenil in pogledal prijatelja z očmi, ki so kazale znake solz, a tudi neki tihi ogenj, ki ga Hajnko doslej ni poznal.

»Tako je dobro. Reva bi bila vse življenje. Ohranil jo bom v hvaležnem srcu, ono malo, nerodno, v spominu preljubko sestrico. V njenem imenu pa bom skušal lajšati življenje vsem potrtem, iskati povsod pravico in jo dajati z vsemi močmi. Njena slika me je bodrila v preteklem, naj mi bo v pomoč še za bodoče... Podaj mi roko in obljubi, da mi postaneš enak. Postani mi to, kar mi je bila pokojna Itka. Pred nama je še trda šola, potrebovala se bova.«

Stisnila sta si roke brez besede. Dve duši sta se prelili v eno samo voljo po dobrem, za vse čase.

Zavore so zacvilile in ju spomnile sedanjosti. Pobasala sta prtljago in izstopila. S slastjo sta vdihnili domači zrak, ki je bil poln dima iz apnenic in premogovega vzduha.

Stopila sta v avto, kjer so ju radovedno ogledovali. Hajnko pa je bil brez prijateljeve vednosti sporočil njegovim staršem v dolgem pismu vse, da mu je prihranil trd sprejem, ki bi ga sicer čakal. Tako je zdaj poteklo vse gladko in pristrčno. Pred hišo so ga sprejeli starši in sestre. Navrela se je pa tudi gruča stanovalcev, Kržišnikovih sosedov, zakaj oče se je bil od veselja napil in s silnim ponosom raztrobil vest o sijajnem sinu, ki se bo vrnil bogat za vso delavsko kolonijo z Lamétom vred, s tistim, ki ga je spravil ob kruh.

Ko sta izstopila, je nekdo na vse pretege trobil generalni marš. Sandi

ga je takoj spoznal: Diner. Še preden so prišli drugi do besede, se je vzpel na bližnje okno in ga tako šaljivo pozdravil, da so se vsi smejali.

Oče pa ga je objel in burno udaril po ramah.

»Saj sem vedel, Sandi, da bo še človek iz tebe,« je rekel, čeprav še nihče ni slišal kaj takega iz njegovih ust.

Doma, v podzemski kuhinji, tam, kjer je živela njegova umrla sestrica, se je Sandi spet pristrčno razjokal.

A zdaj ni bilo časa za težke spomine. Morda prvič v življenju so Kržišnikovci sosedje doživeli kaj tako veselega. Oče se je ponosno prsil in v sinovem imenu plačeval za jed in pijačo. Ves mesec je Zahrib govoril o bajni sreči, ki je zadela tistega raztrganega Sandija, ki je bil pobegnil z doma. Zdaj pa je od sile bogat in nemara bo očeta spravil v službo, če bo zdaj še maral prijeti za delo. Pa saj mu ne bo treba. Blagor se mu.

Kmalu pa je prišel čas nove ločitve. Treba je bilo odriniti v rudarsko šolo, inženir Kralj je opozarjal. Zdaj je bilo seveda laže kakor takrat, ko se je potepel kar na slepo v svet. V šoli si bo izpopolnil znanje in bo potem nastavljen v rudniku, saj je tako domenjeno.

Uro pred odhodom so ga pa zaman iskali. Hajnko jih je spomnil, da je nemara spet na Itkinem grobu, kamor je zahajal najraje sam, vsak dan. Prinašal je zelenje in prižigal svečice na malem grobu, da se je videlo zvečer v dolino s pokopališča, ki je slonelo na rebri.

Danes je, razumljivo, trajalo slovo delj časa. Slednjič se je pa le vrnil. Pred hišo ga je spet čakala gruča in ko je vstopal v avto, se je vzdignil rudarski pozdrav iz vseh grl:

»Srečno! Srečno, Sandi!«

»Srečno! Srečno, mati! Oče! Za Božič se vrnem!«

Potem so pa še dolgo gledali gori po cesti, v prah, ki se je dvigal za avtobusom. Novemu življenju naproti sta se peljala dva, prijatelja v nesreči in veselju . . .

Pozno jesensko sonce je razparalo oblake, ki so kazali na sneg. Dolg snop medle luči je padel v zadimljeno kotanjo.

Spet je oživelo brnenje strojev. Zgenili so se hunti na tirih. Življenje je šlo svojo vajeno pot, kakor da se ni zgodilo nič posebnega.

Zdaj je nad Zahribom mrtva noč. S pokopališča odsevajo migljajoče lučke v spečo dolino.

Nekdo misli nanje z vdano hvaležnostjo. Razsvetljevale mu bodo pota.

Cesta pelje . . .

Cesta pelje v cvetni gaj . . .
Pa zakaj?
Da obiskovalčki mladi,
ki gredo po rože radi,
se ne izgube!

Sonce sije nam toplo —
Pa zato,
da vsi mali otročajčki,
ki skakljajo v sami srajčki,
se ne prehlade!

Vedno je bilo fako,
je in bo,
da brez tuge in bridkosti,
polno sreče in radosti
mlado je srce!

Mani ca

Poletna pesem

(Za klavir, po francoski melodiji iz 16. stoletja)

POČASI

Zvončkarji se uče stenografije

Danes bomo končali učno snov o samoglasniku *u* in o njegovih posebnostih.

V zadnji številki »Zvončka« smo se učili, da pišemo zlog *nu* kot poseben znak, in sicer stenografski *m* v velikosti *r*-a. Kot primer smo navedli *nuna, numer*. (Glej »Zvonček«, št. 9.)

Poseben znak ima tudi *av*, ki ga pišemo, kakor smo se učili, *u+a*. (Glej primere v 9. št. »Zvončka«!)

Tudi za zlog *ur* smemo uporabljati poseben znak; v širino podaljšani *u* je *ur*. To je torej mali znak v velikosti kakor *u*, le raztegnjen je v širino. V stenografski pisavi pa lahko *ur* pišemo tudi tako, da predpotezo za *u* stavimo v nižino in *r* na osnovnici pripišemo. Znaka *ur* pa ne smemo rabiti, kadar mu sledi *a* in še en soglasnik, n. pr. *urad* ali kadar mu sledi *o*, n. pr. *uro* ali pa *j*, n. pr. *burja*.

Urad moram torej pisati tako-le: predpotezo v nižino, *rad* pa pripišemo na

osnovnici. Če bi pisali *ur* z lastnim znakom in bi *ad* pripisali, bi bilo napačno.

Uro pišemo: predpotezo v nižino, *r* stapljamo z *o* na osnovnici.

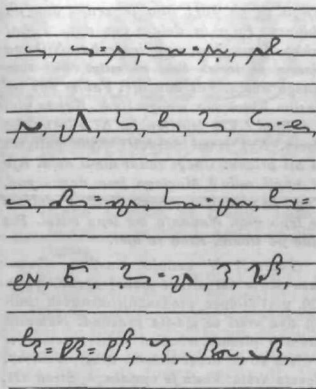
Ura smemo pisati na dva načina, in sicer z lastnim znakom ali s predpotezo.

Barja pišemo *b* v nižini (polovico nad osnovnico, drugo polovico pa pod njo) *r+ja* na osnovnici.

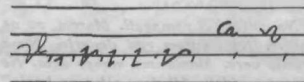
Zlog *ur* stapljamo tudi z vsemi znaki, ki se dajo stapljati z *u*, torej *bur, dur, mar, vur, lur*.

Tudi zlog *ku* ima svoj znak, ki ga rabimo tedaj, če *k* za *u* ne moremo staviti v nižino. *K* pišemo tik pod nadčrto in *u* pripišemo, to je torej srednji znak.

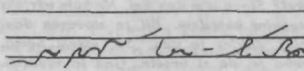
Na primer: *ur, ura, uren, urad, uro, burja, bur, dur, mur, vur, lur, amur, buren, dari, silur, Mura, ku, maliku, dika, liku, okusen, roku*.

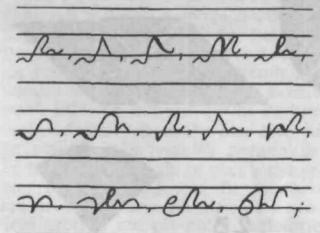
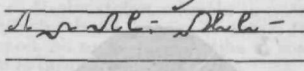
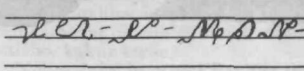
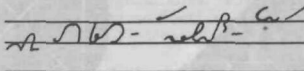
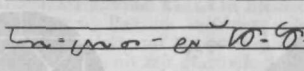
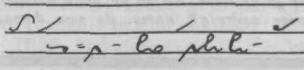
Jugoslavijo = (senčnati j v nižini in obratni o na osnovnici).
 Slovanu = vanu na nadčrti.
 kateremu = remu na nadčrti.

Beri nastopno vajo:
 Njuna vnukinja je bolna. Jed je ukusna. Koliko je ura? Danes je uraden dan. Bila je burna seja. Duri so visoke. Kupuje lepo blago. Bil je na ledeniku. Slovan je povsod doma. Ne udaj se! Ne upam si vsega napisati. Lepe nauke nam daje. Bil je neugoden dan.

Nikalnico *ne* vedno združimo s prihodnjo besedo. Če prične beseda, ki stoji za nikalnico, z *u*, postavimo *ne* pod osnovnico in beremo *neu*. Podobno pišemo *nau*, *izu*, *priu*, *pou* ali *pov*, *dou*, *sou*, to se pravi *na*, *iz*, *pri*, *po*, *do*, so stavimo pred *u* v nižino. Na primer: *neumen*, *neurje*, *neumna*, *ne upam*, *ne udan*, *nauk*, *naupor*, *izum*, *izurjen*, *priukam*, *pouk*, *poudarek*, *doumen*, *soupnik*.

S tem za letos zaključujemo pouk o stenografiji v »Zvončeka«. Učili smo se mnogo, znamo pa še ne dosti. Naučili smo se male in srednje znake in njih posebnosti, toda vseh posebnosti pri malih in srednjih znakih pa še ne znamo, zato bomo te v prihodnjem letniku še nadaljevali. Da bo pouk uspešen, morate letos predelano snov dobro znati. Pridno ponavljajte, posebno samoznake, ki jih morate brez dolgega pre-

Samoznaki:

Povsod pišemo *po* v nižini in združeno *d* na osnovnici, torej *poud*.
tudi = končni *i* v nižini.
Jugoslavija = *ju* + *a* (senčnati *j* v nižini in *a* na osnovnici).
Jugoslaviji = *ji*.
Jugoslavije = *je*.

mišljanja hitro in pravilno pisati. Berite stenograme, da se oko privadi znakov, in pišite mnogo po nareku.

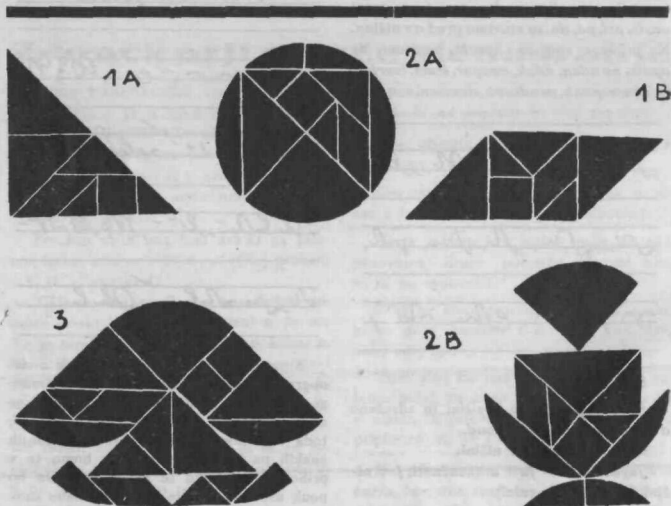
Ko boste vsa snov dobro ponovili, napišite še nastopno vajo:

Ne morem si pomagati. Morem, pa ne maram. Ne menjam rad denarja. Nima nobene vere. Mama ima mnogo dela. Ne more me videti. Ali dere reka na barje? Nisi bil priden. Srb je Slovan. Bila sem pridna. Nimam denarja, da bi kupil obleko. Ker sem reden, me ne more karati. Ded ima debel bas. Vnuak se ne bo peljal. Peljem se v vas. Danes se ne dela. Karaj sebe, ne nas. Na nas meri. Vas ni bilo doma. Ima bele lase. Ali njegova beseda ne velja? Njegova dela bodo slovela. Konj nam ne uide. Ali velja, kar sem rekel? Slovo sem upu dal. Ne bom verjela njegovim besedam. Bil je slovesen dan. Delaj, dokler je dan. Saj nisem nema. Treba je, da si vesela. Gad je nevaren. Jaz ga ne dam. Ali se ne bode navadil lepega vedenja? Vemo, da smo doma.

Njega se ne boji! Bilo je sedmi dan po slovesu. Pojo in delajo ves dan. Takoj lahko damo, kar vam je treba. Njihova pisava je lepa. Sila ni mila. Bili smo mnogo doma. Ves dan lije. Vabim vas na kosilo. Videl sem mnogo ljudi. Kaj se vidi v daljavi? Ves izprijen je. Ni bilo vnuka doma. Kaj si mi naredil? Njih mali sin ni bil priden. Ubogi rudar nima dela. Kje si kupil milo? Marjana ima danes god. Kuga je pomorila mnogo ljudi. V daljavi se lepo vidi. Navdaja me lepa misel. Pes uide po livadi. Ribo je ujel.

(Popravi! V zadnjo številko »Zvončka« se je žal urinilo nekaj napak. Stran 220, prvi stolpec, predzadnji odstavek, zadnji dve vrsti se glasita pravilno: Namesto ravnj *r* pišemo izbočeni *r* in beremo *ru* — Ista stran, drugi stolpec, drugi odstavek, deveta vrsta: *Voda je upadla*. — Stran 221, četrta vrsta v prvem stolpcu: kateremu = *r* na nadčrti in *m* polovico nad itd.)

Na veselo svidenje v prihodnjem letniku »Zvončka«!

Rešitev sestavljalnih nalog iz 8. številke, str. 199

PAVLIHA

Pripoveduje Pavle Flerè

Kako Pavliha ni trobil, kadar bi moral, in trobil, kadar ni bilo treba

Kmalu potem je stopil Pavliha v službo pri graščaku, ki ga postavi za grajskega čuvaja. Čepeč v grajskem stolpu je moral gledati po okolici. Kakor hitro bi opazil, da se kdo bliža gradu, bi moral zatrobiti: Če bi se bližal prijatelj, da mu odpro in ga puste noter, ako pa sovražnik, da bi se zbrala grajska četa k obrambi. Često pa se je pripetilo, da so v gradu pozabili na Pavliha, kadar so sedali k mizi, on siromak pa se je lačen in žejen oziral skozi grajsko lino. Vsako tako si je Pavliha kajpak zapomnil ter si dejal, da mu že ob svojem času prav pride.

Pripeti se nekega dne, da so pričakovali v gradu samega deželnega kneza. Pekli so in cvrli ter pripravljali zanj in njegovo spremstvo, da ga pogosté, kakor gre takemu gospodu. Pavlihu naroče, naj zvesto pazi, kdaj se bližajo visoki gostje.

Že od daleč opazi Pavliha četo, ki se približuje v veselih pomenkih. Še mar pa mu ni, da bi vzel k ustom rog ter oznanil kneza in njegovo spremstvo. Mirno ždi marveč v svojem stolpu, zre po polju, ogleduje jezdece v blestečih oklepih ter reče sam pri sebi: »Tile prihajajo z veliko ješčnostjo, da si ob bogato pogrneni mizi napolnijo svoje trebuh. Naj počakajo malo. Tudi sam čakam večkrat s praznim želodcem.« Tako jih pusti, da prijezdijo do samih grajskih vrat in najdejo ta zaprta. Nevoljni začno rentočiti in hrumeti, kako da jih ne pusté not,

ko so vendar napovedani za ta dan in za to uro.

Njihov hrup sliši grajski vratar. Brž steče h graščaku in mu oznani, da je pred gradom tuja četa, ki razbija po vratih ter dela silo, da je jojmene. Graščak misleč, da je prišel sovražnik, hitro zbere svoje vojščake, ukaže odpreti vrata ter se zakadi nad deželnega kneza in njegovo spremstvo. Kaj kmalu sicer spozna svojo zmoto, vendar pa je komaj potolažil kneza, ki se mu je tako ravnanje močno pokadilo.

Hudo razkačen dá graščak poklicati Pavliho in ga nahruli, zakaj ni trobil, ko je videl kneza in njegovo spremstvo. Pavliha odvrne: »Gospod, od lakote mi je tako krulilo v črevesih, da ob teh glasovih nisem slišal nič drugega; pred očmi pa se mi je od onemoglosti meglijo, da nisem razločil ničesar ne od daleč ne od blizu.«

Graščak ukaže, naj skrbe posihmal za Pavliha, kakor je prav, nje-mu samemu pa zabiči, naj opravlja službo, kakor treba.

Nekaj časa je poslej Pavliha dobro živel v stolpu, a kmalu so pozabili služabniki, kar jim je ukazal gospod. Ni pa pozabil Pavliha in spet si je mislil svojo.

Nekega dne se pripeti, da prihrumijo graščakovi sovražniki in se lotijo njegove črede, ki se je pasla po travnikih pod grajskim obzidjem. Pavliha je gledal ta napad skozi svojo lino, ni se pa oglasil ne z rogom ne s klicem. Graščak izve za vse od pastirjev, ki so se pred sovražnikom zatekli za obzidje. Brž skliče svoje vojščake ter jo z njimi

udari za napadalci. Komaj se pokaže graščak s svojimi na ravnini, začne Pavliha trobiti in trobi na vso moč; marsikateri vitez in vojak se

ozira na stolp in nihče ne more razumeti, zakaj trobi čuvaj zdaj, ko se samo odpravljajo nad sovražnika, a ni trobil, ko se je sovražnik bližal gradu.

Ko se graščak vrne, pokliče zatorej Pavliho predse in mu reče: »Kakšne neumnosti mi spet uganjaš? Kadar se sovražnik bliža, molčiš, kadar jo sam uberem za njim, trobiš na žive in mrtve. Fant, če misliš na izdajo, se pazi!« Še

tisti hip ga odstavi in ga uvrsti med svoje pešce, v stolp pa pošlje zanesljivejšega moža.

Tako je moral Pavliha poslej peš cokoljati v graščakovi vojski, ki bi jo kaj rad zapustil, če bi le mogel. Kadar so se odpravljali iz grada, je počasi klamal za poslednjimi, kadar pa so se vračali domov, je bil prvi med prvimi. Tedaj ga prime gospodar in ga vpraša, kaj naj to pomeni, da je ob izpadu vedno zadnji, a zmeraj prvi pri povratku.

»Gospod,« pravi Pavliha, »nič se za to ne jezite. Zakaj takrat, ko so se vaši ljudje vsi mastili z jedačo, sem ležal v stolpu in požiral slino, tako da sem ves oslabil. Če bi hotel zdaj biti prvi pred sovražnikom, bi moral hiteti, da bi bil tudi pri skledi prvi ter bi ostajal pri njej zadnji; samo tako bi lahko spet prišel k moči, potem pa bom tudi pri sovražniku prvi in zadnji.«

»Vidim,« pravi graščak, »da si bil pri meni zadovoljen le, dokler si sedel v stolpu.«

»Je že tako,« odvrne Pavliha, »da je vsakomur žal za tem, kar je zanj prav.«

Graščak mu na to pomiga, naj se izgubi, Pavliha pa se obrne in odide.

(Dalje v prihodnjem letniku.)

»Zvonček« prihodnje leto

Iz številnih pisem naših zvestih Zvončkarjev smo posneli, da je bil naš list letos zaradi svoje pestrosti mladini zelo všeč, ker je usakteri naših naročnikov našel v njem vsak mesec polno zanimive, zabavne in poučne robe.

Tudi za novi, 37. letnik našega »Zvončka« je uredništvo pripravilo svojim ljubim čitateljem več prijetnih presenečenj.

Mesečnik bo spet dobil drugo ljubko opremo in bo vsekoli bogato ilustriran. Tudi vsebinsko ne bo zaostajal za letošnjim. Še prekositi ga bo skušal! Veselih in resnih zgodb, pravljic, pripovedk in črtic, hudomušnih Pavlihovih burk, pestrega drobiža in prethanih ugank je že zdaj skoro do vrha polna urednikova miznica. »Zvonček« bo še nadalje obveščal svoje mlade brauce o vsem, kar se bo pri nas doma in daleč v pisanem, hrupnem svetu zgodilo zanimivega in važnega.

Posebna novost lista pa bo naš »sportni vestnik«, ki se bo — o tem nič ne dvomim — takoj priljubil vsem Zvončkarjem, ker jim bo sporočil in razložil marsikaj, kar tako razgreva in zaposluje njih razborite glavice.

Da bomo včasih pogledali tudi v preteklost, pokramljali o prirodi in tehniki in malo pomuzicirali — kar skoro omeniti ni treba . . .

No, zdaj pa prijetne, sončne počitnice vsem skupaj in na veselo svidenje v jeseni.

Zastavice za brihtne glavice

1.

KVADRAT

1.	A	A	B	B
2.	B	I	I	M
3.	M	O	O	R
4.	R	R	R	S

Vodoravno in navpično:

1. kem. prvina,
2. žival,
3. gora na Koroškem,
4. rimski bog.

2.

BESEDNICA

VEDRO, STROK, OLIKA, MRENA,
VETER, VRECA, MESTO, VOJAK,
ODEJA, DLAKA, TORTA, LOPAR.

Zamenjaj v gornjih besedah prve črke z novimi, tako da dobiš druge besede. Začetnice novih besed dajo ime in priimek slovenskega pesnika in pisatelja.

Josip Hribar

3.

ZLOŽILNICA

Zloži črkovne dvojice an, at, če, de, ec, ge, gn, ja, je, kr, lj, na, ol, ov, ra v besede, ki pomenijo: 1. obrtnika, 2. kraj ob Savi, 3. moško ime, 4. cvetico, 5. žival. — Prve in zadnje črke tvorijo imeni dveh mest v dravski banovini.

4.

ENACBA

$(x-k) + (y-g) + (z-i) = u$. — $x =$ jugosl. otok; $y =$ soseska pri Ljubljani; $z =$ osební zaimék; $u =$ gora blizu Ljubljane.

5.

DOPOLNILNICA

LJUDMILA žensko ime,
LJ cvetica,
LJ slov. pesnik,
KRALJICA vladarica,
LJ človek vesele čudi,
POSTELJA ležišče,
GRNO ME LJ mesto v drav. banovini.

Namesto pik vstavi črke: ~~XXXXA~~
A A C C C C B E E E E E I J K K K
L M N N N O O P R R R R S T U V
V V.

RESITEV UGANK IZ MAJSKE ŠTEVILKE

1. Dopolnilnica: 1. tat, 2. Trsat, 3. trapist, 4. Trapezunt, 5. Taškent, 6. Tibet, 7. Tit.

2. Številčnica: p. par, atlas, literat, Palestina, napitnina, starina, Anita, ena, a. Glasbenik: Palestrina.

3. Zlogovnica: 1. Medvode, 2. pšenica, 3. Šibenik, 4. velblod, 5. Jakopič, 6. Grahovo, 7. Jalovec, 8. sardela. Praznik: Vnebohod.

4. Kvadrat: 1. Banat, 2. Atena, 3. nemir, 4. Anica, 5. Taras.

Vse uganke so pravilno rešili: Marjan Lebar iz Brežic; Ivan, Marjan in Matko Svoljšakovi, Rajko Ložar, Miloš Babič, Janko Zamuda, Jelka Bezlajeva, Mirko Oman, Vida Vajdova in Franci Leban iz Ljubljane; Vera Podlogarjeva, Dušan Vadnal in Zdenka Kavčičeva iz Maribora; Jožica Drobničeva, Milena Ruchova in Vida Fuxova iz Metlike; Fran Ivanšek in Marcel Zidar iz Ptuja; Božo Zupančič iz Šiške pri Ljubljani; Marija in Marta Hrašovčevi iz Šmarja pri Jelšah; Anatol Fabiančič iz Birčne vasi.

Kako bi napravili vi?

Nekdo bi moral čez morje prepepljati volka, kozo in zelje. Imel pa je majhen čoln in je mogel samo enega od teh treh naenkrat naložiti vanj. Razmišljal je: če vzamem najprej volka s seboj, mi bo med tem koza pojedla zelje; če vzamem najprej zelje, mi bo med tem pohrustal volk kozo. Kaj naj storim?!

Pa je napravil takole:

Najprej je prepeljal kozo, ker volk zelja ne mara. Potem je prepeljal volka, kozo pa je vzel s seboj, jo pustil na starem bregu in odpeljal samo zelje. Naposled je šel še po kozo.

RAČUNSKA ZANIMIVOST

Ako sešteješ posamezne številke v številu a) 987654321, dobiš vsoto 45. Enako pri obratnem številu b) 123456789. Odštej b od a, pa dobiš razliko c) 864197532, kjer je številčna vsota zopet 45. Vsota a + b + c znaša d) 1975308642, ki da številčno vsoto spet 45. Seštej a + b + c + d, ki znaša 3950617284 s številčno vsoto 45.

Krakovčani in Trnovčani v Ljubljani so se poklonili spomenu Viteškega kralja Aleksandra dne 1. junija na Oplencu. Na njegov grob so postavili srebrn »štobere« t. j. svetilnik, ki je služil pred davnimi časi za razsvetljevanje domov in za luč, ki je gorela v čast božjo ob raznih cerkvenih praznikih. Ta luč naj gori tudi sedaj na kraljevem grobu v znak globoke in neusahljive ljubezni.

V državni markarnici se vrše zadnje priprave za izdajo novih jugoslovenskih znamk s sliko Njegovega Veličanstva kralja Petra II, in za izdajo spominskih znamk s sliko blagopokojnega Viteškega kralja, ki bodo izročene v promet ob priliki obletnice njegove smrti.

Dne 12. maja so bile v Ljubljani velike slavnosti podmladkarjev Jadranske straže. Na Kongresnem trgu je bilo blagoslovljenih in izročeni 41 zastav mladim jadranskim stražarjem.

Malo mesto Bargo v Italiji se lahko hvali, da je mesto najstarejših ljudi na svetu. V tem mestu je 21 ljudi, ki imajo preko 100 let, in 186 ljudi, ki so stari nad 80—100 let.

Francoška pošta je izdala ob priliki blagoslovitve in prve vožnje največjega potniškega parnika »Normandie«, ki je na zadnji vožnji dosegel največjo hitrost na svetu, posebne znamke s sliko imenovane ladje.

Slavni ameriški letalski polkovnik D. Turner izdeluje nove vrste padalo, ki bo merilo 28 m v premeru, tako, da se bo z njim lahko celo letalo spustilo varno na zemljo. Polkovnik se namerava dvigniti z letalom 1700 m visoko, nato pa ustaviti motorje in se s padalom spustiti na zemljo.

Na Češkem je igrala družba mladih fantov nogomet ob bregu reke Labe. Po krepkem sunku je zletela žoga v precej globoko in deročo reko. Dva igralca sta skočila v čolniček in poveslala za njo. Ko sta jo dosegla in hotela prijeti, se je čoln prekucnil. Eden izmed fantov se je rešil s plavanjem na suho, drugega pa je tok zanesel s seboj. Utomil bi bil brez milosti, da se ni krepko držal za žogo, ki je bila napihnjena in ga je držala nad vodo. Pozneje so ga rešili. Torej, mladina pozor, ne igrajte se v bližini globokih voda!

V Berlinu je ušla papiga iz kletke in se vsedla na kostonj v nekem predmestju. Nihče izmed mimoidočih je ni mogel videti, pač pa je lahko vsakdo slišal njene kliče: »Stoj! Naprej!« Spočetka ni nihče vedel, odkod ti kliči, ki so prinašali zmešnjavo v cestni promet, končno so papigo odkrili in pozvali gasilce. Ko je eden med njimi stegnil roko po ptico, je ta zaklcala v splošno veselje: »Lavra zna leteti!« in je res zletela nekoliko vej višje. Vsi poskusi, da bi premeteno žival ujeli, so ostali zaman.

Ruski listi poročajo, da je znani ruski skakalec s padalom Konšulja skočil iz višine 7445 m brez aparata za kisik, S tem je popravil dosedanja svetovni rekord, ki je znašal 7220 m.

Blizu Monakovega je v neki cerkvi zvon, ki mu pravijo »Arnoldus«. To je najstarejši zvon na svetu. Vlil so ga l. 1176. Cerkev, kjer visi, je že večkrat pogorela, zvon pa je ostal ohranjen do današnjega dne, čeprav je star že skoraj 760 let.

Dne 29. maja je umrl slavni češki skladatelj Josef Suk. S Sukom je odšel v večnost glasbeni genij svetovnega slovesa. Rojen je bil 4. januarja 1874. v vasi Křečovicah na Češkem. Kot skladatelj se je začel udeleževati že na konservatoriju. Bil je tudi član Češkega godalnega kvarteta.

Posebno je zaslovela njegova vsemu Sokolstvu znana sokolska koračnica »V novo življenje«, ki je dosegla tudi mednarodno priznanje in visoko počastitev na svetovni

olimpijski tekmi v Los Angeles, kjer je bila odlikovana z najvišjim priznanjem. Josef Suk je bil tudi častni član ljubljanske Glasbene Matice.

